

af Hensyn til Fremtiden. Vort Maal er, og det glæder mig i høj Grad, at man fra saa mange Sider eller, man kan næsten sige, fra alle Sider har fremhævet det som Maalet, som Endemaalet: Kirkens Adskillelse fra Staten. Men for mig stiller det sig saadan, at denne rene, klare Adskillelse mellem Stat og Kirke, mellem kristeligt og borgerligt, som vi før eller senere, og efter min Mening helst saa hurtigt som muligt, maatte komme til, den vil ikke kunne foregaa, hvis vi nu give os til at organisere Folkekirken som Folkekirke, thi saa bliver der ikke vundet saa forfærdelig meget ved Udskillelsen. Ja, der vindes det, at den frie Kirke, som saa træder i Virksomhed, ikke faar Del i Statens Støtte, ikke faar Indflydelse paa det borgerlige Livs Omraade, idet vi saa have gennemført almindelig borgerlig Ægteforening, Civilstandsregistre o. s. v. Men den Kirke, der træder i Virksomhed som Frikirke, bliver væsentlig det samme som nu, det bliver de 95 eller 97 pCt. af Befolkningen, og de faa alt det med, som den frie Kirke skulde bevare den for; det bliver ikke et frivilligt Samfund af bevidste Kristne, men det bliver en Sammenblanding af et Mindretal af bevidste Kristne og et stort Antal Vanekristne, ligegyldige o. s. v., o. s. v., som føres med. Med andre Ord: den Dag man flytter fra Statskirken over til Frikirken, flytter Folkekirken med som Nissen, og der vindes ikke saa stort. Der vindes noget, men ikke stort. Jeg tror derfor, det er et Ønske, der er i Overensstemmelse med de kirkelige Frihedstraditioner, at der allerede nu skabes saa megen Frihed indenfor Folkekirken som muligt, at der skabes Spillerum for frivillige Organisationer, for frivillige Dannelser, for de Menigheder med frie Præster. Jeg siger ikke just til de evangelisk-lutherske Frimenigheder, men til saa vidt muligt frivillige Dannelser i al Almindelighed indenfor Folkekirken. Derfor lægger jeg Vægt paa Præstefriheden, for at de enkelte Medlemmer af Folkekirken kunne faa Ret og Pligt og Ansvar for bevidst at træffe deres Valg, bevidst at tro noget, saa det ikke sker vanemæssigt, ikke bliver sløvt, ikke blot gammel Slendrian og Tradition, men af inderste personlige Overbevisning. Derfor lægger jeg Vægten paa alle de Bestemmelser ogsaa i den højtærede Kultusministers Forslag, der gaa ud paa at løse Baandene; men jeg er imod alle de Bestemmelser, der gaa ud paa at knytte Baand, fordi jeg ikke ønsker, naar Frikirken træder i Virksomhed, at det da bliver hele Folkekirkeklumpen, der træder

over og bliver Frikirke, men at det bliver med Bevidsthed om, at man nu endelig faar Luft og Lys og Frihed til at samle sig om sin egen Gudsdyrkelse. Hele min Tankegang er knyttet sammen om det Punkt, og jeg tror, at den er i Overensstemmelse med de gamle kirkelige Frihedstraditioner og i Overensstemmelse med Idealet, nemlig den fulde frikirkelige Tilstands Indtrædelse.

Jeg har lovet at fatte mig meget kort, fordi jeg ved, at der er et almindeligt Ønske om at blive færdig i Dag. Jeg tror derfor ogsaa, jeg vil slutte hermed for dette Punkt, og jeg har i alt væsentligt sagt til den højtærede Kultusminister, hvad jeg vilde. Hans Tale er altsaa en Misforstaaelse og for Resten en Gaaen udenom det, der er Kærnepunktet i mit Foredrag. Jeg vil kun sige, at min Opfattelse af Statskirken og mit Ønske om at naa hen til en frikirkelig Tilstand har jeg i højeste Grad faaet bekræftet ved at høre det ærede Medlem fra Vinderup (Moltesen) forleden. Maa jeg, inden jeg slutter med at omtale dette Foredrag, gøre en ganske kort Bemærkning til det ærede Medlem fra Kolding (Laursen), som sagde, at jeg havde set lidt overfladisk paa Spørgsmaalet om Adskillelsen af Skole og Kirke. Denne Ting var ikke afgjort med, at en Religionstime blev fjernet, der var endnu det store Spørgsmaal tilbage om Lærerens Personlighed o. s. v. Ja, jeg strejfedes kun lige det Spørgsmaal; Tiden og heller ikke Lovforslaget indbød til nogen Forhandling om det Spørgsmaal, og jeg skal heller ikke tage det op nu, men haaber, at vi maaske snart maa faa Lejlighed til at drøfte Spørgsmaalet om Religionsundervisningens Stilling indenfor Folkeskolen; jeg fastslaar kun endnu en Gang paa det Punkt, at det var Grundtvig, der gik i Spidsen, og at det var fra kristelig og kirkelig Side, Kravet er rejst. Jeg ønsker ikke Religionsundervisningen ud af Folkeskolen paa den Maade, at vi i Stedet faa fritænkeriske Lærere, der undervise i fritænkerisk Aand. Jeg ønsker fuld Frihed for Folkeskolens Lærere til at være Kristne eller Fritænkere i den Aand, de selv ville. En konfessionsløs Skole er lige saa lidt en fritænkerisk Skole som en kristelig Skole, det er en neutral Skole; enhver Lærer maa naturligvis virke ud fra sin Person, som den er; men jeg vil være imod alt, hvad der er dogmatisk eller konfessionel eller anti-konfessionel Paavirkning af Børn, for er der noget, jeg ikke tror er heldigt i en Børneskole, er det det, hvad enten det nu kommer fra den ene eller den